

KURIER SZKOLNY

KOBIETY MAZOWSZA

<https://mazovia.pl/pl/samorzad/marka-mazowsze>

<https://mazovia.pl/pl/samorzad/marka-mazowsze>

Kobiety Mazowsza – taki jest motyw przewodni projektu realizowanego przez uczennice i uczniów klas 7a i 7b w ramach Konkursu Wiedzy o Mazowszu. W bieżącym numerze Kuriera Szkolnego przedstawiamy sylwetki kobiet, które na Mazowszu mieszkały, z Mazowsza pochodziły i przyczyniły się do rozwoju i rozstąpienia naszego regionu i Polski. Chcemy przybliżyć sylwetki kobiet żyjących w różnych czasach i w różnych epokach – od średniowiecza do współczesności. Każda z przedstawionych kobiet ma swoją ciekawą historię, każda dokonała czegoś ważnego dla rozwoju Mazowsza (most na Wiśle w Warszawie wybudowany przez Annę Jagiellonkę, osiedla mieszkaniowe zaprojektowane przez Halinę Skibniewską) lub dla innych (ratowanie żydowskich dzieci w czasie wojny przez Irenę Sendlerowej). Warto także poznać biografię Haliny Konopackiej, pierwszej polskiej złotej medalistki olimpijskiej, kobiety żołnierza Wandy Gertz, założycielki Zespołu Pieśni i Tańca „Mazowsze” - Miry Zimińskiej Sygietyńskiej, czy wybitnej scenografki i projektantki mody Xymeny Zaniewskiej.

Zapraszamy do lektury.

ANNA JAGIELLONKA

Anna Jagiellonka urodzona 18 października 1523r. w Krakowie, była córką Zygmunta Pierwszego Starego i Bony Sforzy. Była również ostatnią przedstawicielką dynastii Jagiellonów w Polsce. Pierwszych 25 lat swojego życia spędziła na Wawelu, gdzie nauczyła się biegle władać językiem włoskim. Matka Anny Jagiellonki, Bona Sforza, nie interesowała się zbyt córką i nie chciała wydać jej za mąż. Jej oczkiem w głowie był bowiem brat Anny, król Zygmunt I August. Jednak po jego śmierci los młodej kobiety odmienił się całkowicie, gdyż została dziedziczką tronu. Miała wyjść za Henryka Walezego, ten jednak, po krótkim panowaniu, uciekł z powrotem do Francji. Tym samym Anna została okrzyknięta królową Polski. Jednak Anna niedługo pozostała samotna, bowiem została wydana za Stefana Batorego, Księcia Siedmiogrodu, który tym samym został królem Polski. Nie było to jednak szczęśliwe małżeństwo, gdyż jej mąż jej nie szanował. Jednak Anna nie załamała się i realizowała się jako patronka twórców. To jej zawdzięczamy wiele arcydzieł architektury, jak: Zamek Królewski, Zamek Ujazdowski, Most Zygmunta Augusta i Starą Prochownię. Po śmierci Stefana Batorego, dzięki jej poparciu, królem został jej siostrzeniec, Zygmunt III Waza, którego traktowała jak własnego syna, sama bowiem nie miała dzieci. Nie był to może najszczęśliwszy wybór, gdyż król ten wciągnął później Polskę w wojnę o tron szwedzki, ale któż jest w stanie przewidzieć przyszłość? Podziwiam Annę Jagiellonkę za to, że mimo naprawdę trudnego i nieszczęśliwego życia nie pogrążyła się w rozpacz, ale była wytrwała i dzięki temu zostawiła po sobie wiele dobrego.

Zosia klasa 7A

Anna Jagiellonka, fot. Wikipedia,
domena publiczna

Anna Jagiellonka i Stefan Baroty, fot. Wikipedia,
domena publiczna

Frans Hogenberg, Widok Warszawy, fot. Wikipedia,
domena publiczna

MIRA ZIMIŃSKA - SYGIETYŃSKA

to polska aktorka i reżyserka. Mira, a raczej Marianna Burzyńska urodziła się w Płocku 22 stycznia 1901 r. Od dziecka była związana z teatrem. Pracowali tam jej rodzice. Mama była bileterką i bufetową, a ojciec dekoratorem.

Zadebiutowała już w wieku 7 lat, jako dziecko w "Ich Czworo". Jako aktorka i śpiewaczka występowała również w jednym z najświetniejszych w dwudziestolecie międzywojennym teatrzyków "Qui Pro Quo", a także „Morskim Oku”, „Bandzie”, „Cyruliku Warszawskim”, „Ali Babie” i "Teatrze Kameralnym". Jako aktorka teatralna zadebiutowała w Teatrze Polskim. Szybko zdobyła uznanie zarówno krytyki jak i publiczności. Była aktorką dramatyczną i komediową w warszawskich teatrach: Polskim, Ateneum i Kameralnym. Z powodzeniem występowała również w filmach. Zadebiutowała jeszcze w epoce kina niemego. Występowała głównie w rolach komediowych, np. Ada to nie wypada, Papa się żeni, Manewry miłosne. Nagrywała także płyty dla Syreny Rekord, Columbii oraz Polskich Nagrań. W 1938 występowała z programem estradowym z Eugeniuszem Bodo. Kochała ją nie tylko Warszawa. Była wielką gwiazdą dwudziestolecia międzywojennego.

Już po II Wojnie Światowej wraz z drugim mężem Tadeuszem Sygietyńskim założyła w 1948 r. Państwowy Zespół Ludowy Pieśni i Tańca „Mazowsze” – jeden z największych polskich zespołów artystycznych odwołujących się do tradycji polskiej muzyki i tańca ludowego. Po śmierci męża została jego kierownikiem artystycznym, a następnie dyrektorem, aż do śmierci w 1997. Była założycielką i pomysłodawczynią Dziecięcego Zespołu Pieśni i Tańca „Varsovia” nazywanego „Małym Mazowszem”.

Oba zespoły istnieją po dziś dzień sławiąc polską kulturę ludową w kraju i poza jego granicami.

Była niezwykle elegancka. Miała nienaganny makijaż, modne stroje i okazałą biżuterię nawet w wieku 90 lat. Kochała korale i kapelusze. Co ciekawe była jedną z pierwszych polskich automobilistek! Jeździła luksusowymi mercedesami oraz słynnym wtedy w całej Warszawie czerwonym kabrioletem marki Bugatti.

Przeżyła dwie wojny światowe i uwięzienie na Pawiaku, mimo to nigdy nie straciła swojej werwy i poczucia humoru. W 1996 została odznaczona Orderem Orła Białego. Jeden z najbliższych współpracowników Miry Zimińskiej - Sygietyńskiej wspominał: "Wszyscy tak samo jak jej się bali, tak ją kochali"

Zosia, klasa 7A

Koncert Państwowego Zespołu Ludowego Pieśni i Tańca Mazowsze im. T. Sygietyńskiego, zdjęcie ze strony samorzad.gov.pl

Mira Zimińska-Sygietyńska, Narodowe Archiwum Cyfrowe, domena publiczna

KSIĘŻNA ANNA MAZOWIECKA

Księżna Anna Mazowiecka – była ostatnią przedstawicielką linii Piastów mazowieckich.

Była córką mazowieckiego księcia Konrada III Rudego i Anny Radziwiłłówny, siostra Janusza III i Stanisława – ostatnich księząt mazowieckich z dynastii Piastów. Po śmierci swoich braci wypowiedziała się przeciwko włączeniu (inkorporacji) Mazowsza do Korony Królestwa Polskiego, dążyła do zachowania odrębności Mazowsza i utrzymania stanu lenna. W rywalizacji z królową Boną Sforza, która dążyła do włączenia Mazowsza do Korony i uznania Mazowsza za dziedziczne księstwo Stanisława Augusta, księżna Anna nie miała szans. W 1529 roku Mazowsze zostało włączone do Królestwa Polskiego, ale zachowało pewną odrębność pod względem prawnym.

Anna jako władczyni Mazowsza wykazała się zaradnością i gospodarnością. Przyczyniła do rozwoju gospodarczego między innymi Piaseczną, Garwoliną, Osiecką, Goszczyną, a także Warszawą, w której znajdował się dwór księżnej. Siedziba księżnej mieściła się w zachodniej części dzisiejszego Zamku Królewskiego.

W 1536 roku Anna wyszła za mąż za Stanisława Odrowąża, pomimo, że wcześniej o jej rękę starał się między innymi Albrecht Hohenzollern. Po ślubie wyjechała ze swojego ukochanego Mazowsza i zamieszkała na zamku w Jarosławiu. Po jej wyjeździe ziemie księżnej przejęła królowa Bona Sforza.

Imieniem księżnej Anny Mazowieckiej został nazwany Szpital Kliniczny przy ul. Karowej.

Wiktorja, klasa 7B

Szpital im. ks. Anny Mazowieckiej na Karowej,
zasoby własne

XYMENA ZANIEWSKA

a raczej Xymena Krystyna Zaniewska-Chwedczuk urodziła się 4 czerwca 1927r. w Poznaniu. Zmarła 12 lutego 2016r. w Warszawie. Najmłodsze swoje lata spędziła pod Poznaniem, następnie podczas okupacji mieszkała w Częstochowie. Była sanitariuszką w Armii Krajowej, równolegle pobierała lekcje rysunku. Po maturze wyjechała do stolicy, gdzie rozpoczęła studia architektoniczne na Politechnice Warszawskiej.

Podczas nich podjęła pracę w Instytucie Wzornictwa Przemysłowego, a następnie w "Miastoprojekcie". Była także kierownikiem Pracowni Urbanistycznej Marszałkowskiej Dzielnicy Mieszaniowej, także kształciła się na Akademii Sztuk Pięknych. Później zajęła się tworzeniem scenografii. Przygotowywała wystawy dla Mody Polskiej, dla której z czasem zaczęła także projektować kolekcje modowe.

Uznawana za twórczynię polskiej szkoły scenografii, wielokrotnie współpracowała m.in. z Adamem Hanuszkiewiczem. Swoje scenografie przygotowywała np. dla Teatru Telewizji. Tworzyła również wystawy m.in. na Międzynarodowe Targi Poznańskie, później była autorką kolekcji mody prezentowanych także za granicą. Z telewizji odeszła w okresie stanu wojennego. Wróciła do niej na pewien czas w latach 90., kiedy była prowadzącą powstałego na podstawie jej pomysłu programu "Stawka większa niż życie". Wykładała w łódzkiej szkole filmowej. Przez wiele lat była prezesem Fundacji Rozwoju Warszawskiego Ogrodu Zoologicznego "Panda".

W 1996 roku została odznaczona Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski, a w 2005 roku Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski.

Z wykształcenia architekt, z zamiłowania scenografka, projektantka mody oraz telewizyjna stylistka, wykładowczyni łódzkiej filmówki i PWST w Warszawie. Dla ludzi teatru, mody i telewizji ikona, choć współpraca z nią nie zawsze należała do najłatwiejszych. Do dziś można natknąć się na anegdoty o tym, jak to Zaniewska straszyla spikerki, że powyrywa im rzęsy. Ale nawet najbardziej przerażające opowieści na temat Zaniewskiej z czasów pracy na Woronicza nie są w stanie jej zaszkodzić ponieważ artystka jest niepodważalnym autorytetem w swojej dziedzinie i co podkreślają jej przyjaciele, wspaniałym człowiekiem.

Łucja, klasa 7A

Xymena Zaniewska, fot. PAP, zdjęcie ze stron tvp.pl

Xymena Zaniewska zdjęcie TRICOLORS_EAST NEWS

HALINA SKIBNIEWSKA

Halina Skibniewska – urodziła się 10 stycznia 1921r., zmarła 20 kwietnia 2011 r. w Warszawie. Zaprojektowała najpiękniejsze warszawskie osiedla mieszkaniowe PRL-u, m.in.: Sady Żoliborskie i Osiedle Szwoleżerów. Swoje życie zawodowe, działalność skupiła na społecznej funkcji obiektów mieszkalnych i ekologii miasta. Interesowała się zagadnieniem dostosowywania obiektów mieszkalnych do potrzeb osób niepełnosprawnych. Jej priorytetem była wygoda mieszkańców, dlatego wbrew ówczesnym wskazówkom, w każdym mieszkaniu zaprojektowała łazienkę..W swoich projektach reprezentowała głównie modernizm i zawierała w nich wiele oryginalnych rozwiązań, jak m.in. wykorzystanie naturalnej zieleni (Sady Żoliborskie) czy fragmentów dekoracyjnych pochodzących z ruin historycznych obiektów (osiedle Szwoleżerów)

W czasie II wojny światowej była żołnierzem Armii Krajowej, członkiem Organizacji Pomocy Żydom „Żegota”. Aresztowana w warszawskim getcie, brutalnie pobita, za akt odwagi zapłaciła trwałą utratą zdrowia. Po wojnie ukończyła studia architektoniczne na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej, gdzie później uczyła młodzież jako profesor PW.

W latach 1965-85 była bezpartyjną posłanką, zaś od 1971 r. jako pierwsza kobieta w historii Polski pełniła funkcję wicemarszałka Sejmu.

Mateusz klasa 7B

Halina Skibniewska w swojej pracowni. Foto: PAP/Wiesław Stasiak

Osiedle Szwoleżerów, fot. warszawskie-mozaiki, www.warszawskie-mozaiki.pl

HALINA KONOPACKA

Urodziła się 26 lutego 1900 r. w Rawie Mazowieckiej jako Leonarda Kazimiera. Z lekkoatletyką zetknęła się dość przypadkowo początkiem 1924 r. Była już związana z AZS, gdy koleżanka Helena Wojnarowska namówiła ją na spróbowanie swoich sił w innych dyscyplinach. Okazało się, że Konopacka ma świetne warunki fizyczne do pchnięcia kulą i rzucania dyskiem (smukła sylwetka, 181 cm wzrostu), gdyż już po kilku próbach okazało się.... że rzuciła dalej niż wynosił aktualny rekord kraju. Dwa lata później, w 1926 r. pierwszy raz pobiła rekord świata w rzucie dyskiem - 34,15 m. Poprawiała go jeszcze kilkakrotnie, na pierwszych zawodach międzynarodowych w tym samym roku, w trakcie II Światowych Igrzysk Kobiet posłała dysk na odległość 37,71 m. i tym samym zdobyła złoty medal. Jednak największy sukces sportowy przyszedł 31 lipca 1928 r., gdy na Igrzyskach Olimpijskich w Amsterdamie zdobyła złoty medal, pierwszy w historii polskiego sportu. Początek wojny był dla Konopackiej szczególnie dramatyczny. Wraz z mężem i jego współpracownikami uczestniczyła w akcji wywozu złota z Banku Polskiego, aby uchronić je przed rabunkiem przez Niemców. Halina kierowała jedną z ciężarówek, którymi potajemnie wywożono kruszec. Wyjechali z Warszawy 4 września i przez 10 dni uciekali tropieni przez nazistów. Opuścili kraj w nocy z 13-14 września 1939 r.

Mateusz, klasa 7B

Halina Konopacka, Narodowe Archiwum Cyfrowe, domena publiczna

Halina Konopacka, Narodowe Archiwum Cyfrowe, domena publiczna

WANDA GERTZ

Wanda Gertz urodziła się w 1896 r. W 1916, po obcięciu włosów i w męskim przebraniu wstąpiła do Legionów pod fałszywym nazwiskiem Kazimierz Żuchowicz. W 1917 roku porzuciła służbę wojskową i wróciła do Warszawy. Następnie organizowała żeńskie oddziały Polskiej Organizacji Wojskowej (POW). W tym okresie przyjęła pseudonim „Kazik”. Za udział w demonstracji POW na placu Zbawiciela w Warszawie, dnia 8 grudnia 1917 roku została aresztowana przez Niemców. Została skazana na sześć miesięcy więzienia. Od połowy września do listopada 1918 roku brała udział w akcjach rozbrajania zaborców. W tym samym czasie służyła w żandarmerii POW w stopniu sierżanta. W grudniu 1918 roku została przydzielona do Milicji Ludowej. Pełniła tam funkcję zastępcy zbrojmistrza Komendy Głównej. Od września 1919 roku sprawowała stanowisko komendantki II Ochotniczej Legii Kobiet w Wilnie. Po zamachu majowym w 1926 roku pracowała jako osobista sekretarka Marszałka Józefa Piłsudskiego. W czasie kampanii wrześniowej 1939 roku walczyła ochotniczo w obronie Warszawy. W czasie powstania, wraz ze swoim oddziałem, walczyła w ramach Zgrupowania AK „Radosław” na Woli, Starym Mieście i w Śródmieściu. W nocy z 31 sierpnia na 1 września przez kilkanaście godzin wraz ze swoim oddziałem błędziła po kanałach, próbując przedostać się do Śródmieścia. Następnie ciężko zachorowała, co przyczyniło się do podjęcia decyzji o wycofaniu się z dalszych walk. Zmarła 10 listopada 1958 roku w Londynie.

Bronek, klasa 7B

Wanda Gertz, domena publiczna

Urodziła się 15 lutego 1910 roku w Warszawie.

Studia na Uniwersytecie Warszawskim podjęła w 1928 roku. Studiowała z przerwami prawo i polonistykę, żadnego z kierunków nie ukończyła. Niedługo przed wybuchem drugiej wojny światowej przygotowała pracę magisterską poświęconą Elizie Orzeszkowej a jej obronę – prawdopodobnie – planowała na jesień 1939 roku. W 1931 r. poślubiła Mieczysława Sendlera. Oficer kampanii wrześniowej spędził w niemieckim obozie jenieckim w Woldenbergu pięć i pół roku. Życie zawodowe rozpoczęła Sandlerowa w 1932 r.

W krótkim czasie po wejściu Niemców do Polski, razem z koleżankami z Wydziału Jadwigą Piotrowską, Ireną Szulc i Jadwigą Deneko, zaczęły organizować pomoc dla Żydów.

Po 16 listopada 1940 r., kiedy Niemcy zamknęli getto warszawskie, Sandlerowa wchodziła na jego teren dzięki przepustce wydanej przez dyrektora Miejskich Zakładów Sanitarnych, Juliusza Majkowskiego. Jej działania w tym czasie miały charakter indywidualny. Dostarczała żywność, lekarstwa, pomagała w wyprzedawaniu dobytku. Prawdopodobnie jeszcze przed 22 lipca 1942 r. – rozpoczęciem przez Niemców akcji likwidacyjnej w getcie warszawskim – poszukiwała finansowych środków na ratowanie dzieci żydowskich. Po rozpoczęciu akcji jej przepustka nadal była ważna.

Włączenie się w strukturę tej konspiracyjnej polsko-żydowskiej organizacji umożliwiło połączenie wysiłków pracownic Wydziału Opieki. Przyjęła pseudonim „Jolanta”. Przekazywała pieniądze podopiecznym, wyszukiwała bezpieczne do ukrywania się lokale. W sierpniu 1943 r. Sandlerowa weszła w skład powołanego przy „Żegocie” referatu dziecięcego. We wrześniu przejęła jednostkę od kierującej nią Aleksandry Dargielowej.

Kilkanaście dni później aresztowało ją gestapo. Z więzienia na Pawiaku wydostała się dzięki finansowemu wsparciu Rady.

Kilka powojennych lat pomieszkiwały z nią ocalałe dziewczynki Irena Wojdowska i Teresa Tucholska. Urodziła dwóch synów i córkę. Jeden z chłopców zmarł niedługo po urodzeniu, drugi chorował na serce i odszedł przedwcześnie w latach 90. XX wieku.

Kontynuowała prace w Wydziale Opieki Społecznej. Angażowała się w działania społeczne i edukację. Działała w Lidze Kobiet, w Stołecznej Radzie Narodowej przewodniczyła komisjom do spraw wdów i sierot oraz zdrowia.

Należała do Ogólnopolskiej Ligi do Walki z Rasizmem, założonej przez działaczy „Żegoty”. W 1947 r. wstąpiła do Polskiej Partii Robotniczej i weszła w skład władz partyjnych jako członkini Sekcji Opieki Społecznej przy Wydziale Socjalno-Zawodowym Komitetu Centralnego Polskiej Partii Robotniczej. W 1948 r. została członkinią Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, działała w Ministerstwach Oświaty i Zdrowia. W 1950 r., usunięta ze stanowiska naczelniczki Wydziału Opieki Społecznej Zarządu Miasta, objęła funkcję kierowniczkę wydziału socjalnego w Związku Inwalidów, kilkanaście lat – do otrzymania renty w latach 60., o którą postarała się w związku z chorobą serca – kierowała technikami dla pracowników medycznych.

W 1946 r. otrzymała Złoty Krzyż Zasługi za ratowanie Żydów w czasie okupacji – pierwsze z wielu odznaczeń przyznanych po wojnie. Instytut w Yad Vashem w Jerozolimie uhonorował ją tytułem Sprawiedliwej wśród narodów Świata w 1965 roku.

Zmarła 12 maja 2008 roku.

Piotr, klasa 7A

Irena Sendlerowa (1942), fot. Wikipedia, domena publiczna

Irena Sendlerowa (2005), fot. Mariusz Kubik, Wikipedia, domena publiczna